

แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น

**The Guidelines of Educational Administration According to the Four Pala
Dhammas of Educational Institutions under the Office of Special
Education Administration in Khon Kaen**

วัลณูวรรณ ศรีไสว,

สมบัติ รัตนคร และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Wannuwat Srisawai,

Sombat Rattanakorn and PhakruPalad Boonchuay Chotivungso

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus

Corresponding Author, E-mail : Aoffsrisawai1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเสนอแนวทาง การบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 194 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์ 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) การบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารวิชาการ ตามหลักพละ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่เหลือ 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักพละ 4 และด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพละ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน

2) แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้ 1) การบริหารวิชาการตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” คือ กำลังของความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการเป็นหลักในการดำเนินงาน 2) การบริหารงานงบประมาณตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” คือ กำลังแห่งความรู้ ความสามารถและความ

แม่นยำเกี่ยวกับงานการเงินเป็นหลัก อีกประการคือ “อนวัชพละ” คือ กำลังของการดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงิน 3) การบริหารงานบุคคลตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” เป็นหลักในการบริหารงานบุคคล อีกประการคือ “สังคหพละ” คือกำลังของการสงเคราะห์ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” เป็นหลัก และอีก 2 ประการคือ “วิริยพละ” และ “สังคหพละ”

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา; การศึกษาพิเศษ; หลักพละ 4

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the educational administration following the Four Pala Dhammas of educational institutions under the Office of Special Education Administration in Khon Kaen Province; 2) to propose guidelines for educational administration according to the Four Pala Dhammas of educational institutions. There were 194 samples of this study and 3 key informants. The tools used in collecting the data were: a questionnaire and an interview form with its reliability value of 0.92. The statistics used in data analysis were: Percentage, Frequency, Mean and Standard Deviation.

The research results revealed that 1) the overall practice of educational administration in accordance with the Four Pala Dhammas of educational institutions under the Office of Special Education Administration in Khon Kaen Province was rated at a high level. The highest-rated aspect was 'General Affairs Administration based on the Four Pala Dhammas', followed by 'Academic Affairs based on the Four Pala Dhammas,' 'Budget Administration based on the Four Pala Dhammas' and 'Personnel Administration based on the Four Pala Dhammas.' All studied aspects were rated at a high level. The final two had the same value of Mean and Standard Deviation.

2) The guidelines for educational administration according to the Four Pala Dhammas of educational institutions: (1) in terms of academic affairs based on the Four Pala Dhammas, administrators should hold on to 'Paññā-Pala Dhamma' which is the power of knowledge and the ability to manage academic work as the core principle of the operation. (2) In terms of budget administration based on the Four Pala Dhammas, administrators should adhere to 'Paññā-Pala Dhamma,' which is the power of knowledge, the ability and accuracy of financial work, and another one 'Anavajja-Pala Dhamma' which is the power of operating with integrity and honesty of those assigned to perform duties as financial officers. (3) In terms of personnel administration based on the Four Pala Dhammas, administrators should adhere to 'Paññā-Pala Dhamma' as the principle of personnel management and another one 'Saṅgaha-Pala Dhamma' which is the power of assistance and good human relations with subordinates. (4) In terms of general affairs administration based on the Four Pala Dhammas, administrators should adhere to 'Paññā-Pala Dhamma' as the main principle, and other two factors: 'Viriya-Pala Dhamma' and 'Saṅgaha-Pala Dhamma'.

Keywords: Education Administration; Special Education; Four Pala Dhammas

บทนำ

การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 2) จากที่กล่าวข้างต้น ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และการศึกษาคงดำเนินไปด้วยดีและราบรื่นนั้น ย่อมเกิดจากการบริหารจัดการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา ในการกระจายอำนาจการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, 2550 : 1-4)

สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น เป็นองค์กรที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางการศึกษา และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน ให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อมูล สารสนเทศ ศึกษาวิจัย วินิจฉัยความพิการ และให้บริการวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ 2) โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ สำหรับบริการแก่เด็กพิการค่อนข้างรุนแรง ไม่สามารถไปเรียนกับเด็กทั่วไปได้ ให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป 3) โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสซึ่งอยู่ในภาวะยากลำบาก ที่ไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมจะเข้าศึกษาในสถานศึกษาทั่วไป ให้ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 : 3)

การบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการบริหารที่มีความซับซ้อน เพราะกลุ่มนักเรียนนั้นมีความบกพร่องไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง อาทิ บกพร่องทางด้านร่างกาย หรือบกพร่องในชีวิตครอบครัว ฯลฯ ซึ่งการบริหารสถานศึกษาที่จะทำได้ทั้งน้ำใจของคนและผลของงานนั้น ผู้บริหารจะต้องมีวิธีการบริหารงานโดยใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ อีกทั้งยังต้องมีหลักธรรม คือ พละ 4 ที่จะสามารถอำนวยความสะดวกการบริหารสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วย 1) ปัญญาพละ หมายถึง กำลังปัญญา 2) วิริยพละ หมายถึง กำลังความเพียร 3) อดวิชชพละ หมายถึง กำลังสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์ และ 4) สังคหพละ หมายถึง กำลังการสงเคราะห์ คือ การยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550 : 288) หากผู้บริหารยึดพละหรือกำลังแห่งคุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ ผนวกกับการบริหารสถานศึกษาแล้ว ย่อมจะช่วยทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะจะสามารถวางแผนการจัดการองค์การ มีความขยัน ซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ และมอบงานได้ตรงกับความสามารถของคน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549 : 54-55)

จากการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 ของสถานศึกษา และแนวโน้มการใช้หลักธรรมนี้ของผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามรายละเอียดของหลักธรรมทั้ง 4 ประการ ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยเกิดประโยชน์แก่การบริหารสถานศึกษา ในการนำแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ไปใช้ประกอบการวางแผน เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลจากระบบสารสนเทศการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 354 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 โรงเรียน โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนและสัดส่วนของประชากร โดยมีผู้บริหาร จำนวน 13 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 181 คน กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 194 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ **ตอนที่ 2** ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผล ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ โดยคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทครวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. นัดหมายการสัมภาษณ์ 2. ดำเนินการสัมภาษณ์ 3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 194 ฉบับ โดยการแจกและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น 4 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 194 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 2) ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว และ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

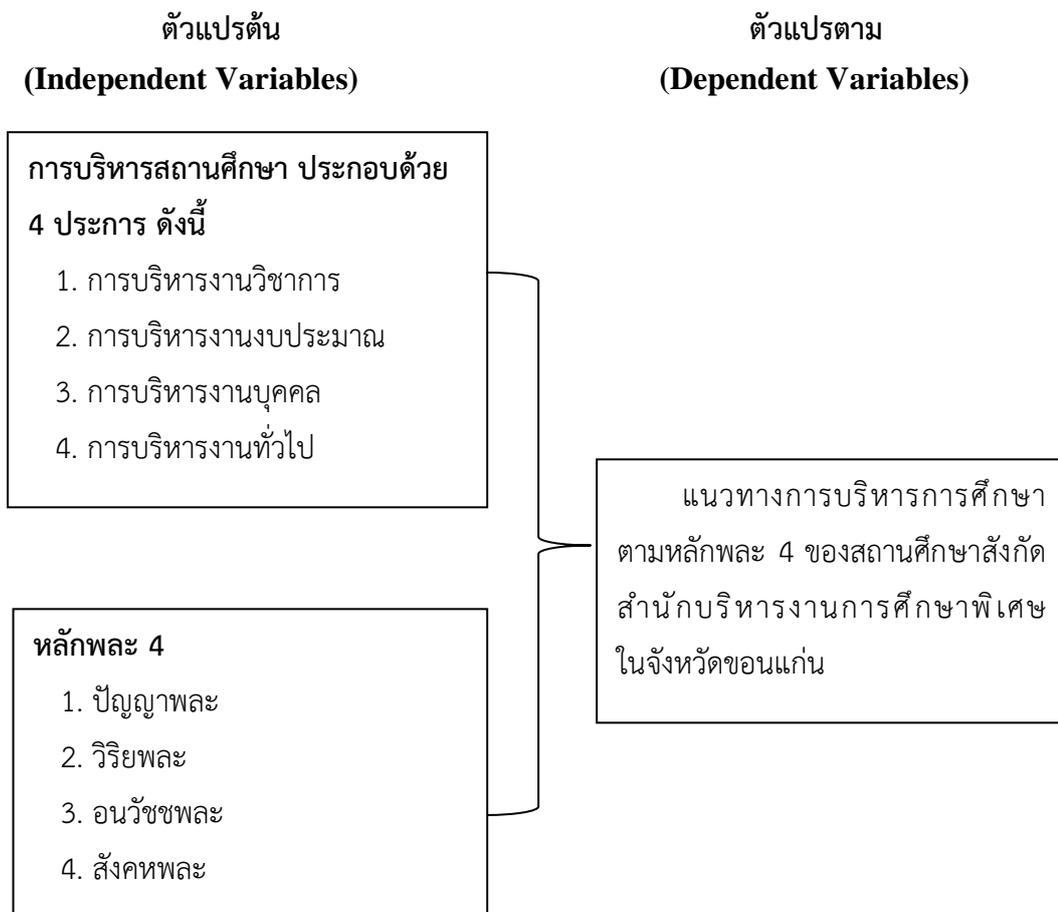
การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมตัวแปรสังเกตได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ

(Percentage) และ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

การบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น	ระดับการปฏิบัติ			อันดับที่
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักผล 4	4.33	0.45	มาก	2
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักผล 4	4.27	0.42	มาก	3
3. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4	4.27	0.42	มาก	3
4. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 4	4.38	0.48	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.31	0.44	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยอันดับที่ 1 คือ มีการบริการด้านสุขอนามัยแก่นักเรียนและมีการจัดกิจกรรมป้องกันโรค โดยบุคลากรในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอันดับสุดท้าย คือ มีการศึกษา และจัดทำระเบียบมาตรฐาน หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติการขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ของส่วนราชการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยอันดับที่ 1 คือ มีการกำกับ ติดตามการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงานของผู้เรียน และอันดับสุดท้าย คือ จัดให้มีการแนะแนวเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเรียน และสำเร็จการศึกษา ตามระยะเวลาของหลักสูตร ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน

2. ผลการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) การบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรวีต “ปัญญาพละ” คือ กำลังของความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการเป็นหลัก เพื่อที่จะถ่ายทอดไปยังผู้ได้บังคับบัญชา ทำให้การดำเนินงานวิชาการมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 2) การบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารควรวีต “ปัญญาพละ” ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบของงานงบประมาณเป็นอย่างดี และ “อนวัชพละ” คือ กำลังของการดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงิน ให้ถูกต้องตามระเบียบ 3) การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรวีต “ปัญญาพละ” เป็นหลักในการ

บริหารงาน และ “สังคหผละ” คือกำลังของการอนุเคราะห์ สงเคราะห์ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรมี “ปัญญาผละ” เป็นหลัก คือ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถและความแม่นยำในการบริหารงานทั่วไป แต่อีก 2 ประการที่ขาดไม่ได้ในการบริหารงานทั่วไป คือ “วิริยผละ” และ “สังคหผละ”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย การบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นที่ 1 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักผละ ๔ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนที่มีลักษณะอยู่ประจำ นักเรียนต้องพักอาศัยที่โรงเรียนตลอด ๒๔ ชั่วโมง การบริหารจัดการ การดูแลนักเรียนจึงสำคัญมาเป็นอันดับแรก นอกจากนั้นด้านอาคารสถานที่ที่สำคัญ ทั้งอาคารเรียน อาคารปฏิบัติการและหอนอนของนักเรียน จะต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง ดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นรมณีสถาน สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทุกที่ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารการศึกษามีการนำหลักผละ 4 มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อันประกอบด้วย ปัญญาผละ คือ กำลังของการมีความรู้ความสามารถ มีความฉลาดรอบรู้ ในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน วิริยผละ คือ กำลังของการมีความเพียร มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน อดวิชผละ คือ กำลังของการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และสังคหผละ คือ กำลังของการสงเคราะห์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งกำลังทั้ง 4 ประการนี้ หากเกิดขึ้นกับผู้บริหารแล้ว สถานศึกษานั้น ๆ โดยการบริหารที่ผนวกเข้ากับหลักผละ 4 ก็จะนำพาทุกภาคส่วนของสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีรณัฐ โรจนประภา, 2559 : 217-231) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ว่า หลังจากศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจึงพบว่าธรรมในหมวด พละ 4 เป็นหมวดธรรมที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เพราะเป็นหมวดธรรมที่เป็นไปเพื่อความมั่นคง ปลอดภัย สามารถสร้างความเข้มแข็งขึ้นทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม สามารถป้องกันความคิดด้านอกุศลเข้ามาครอบงำจนสังคมเสื่อม ทั้งยังช่วยสร้างกุศลให้สังคมเจริญหรือมีปัญญาได้ พละ หรือกำลังทั้ง 4 ประการนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ทั้งการ เป็นคนฉลาด เป็นคนขยัน เป็นสุจริตชน เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งทุกข้อล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น ขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ต้องครบเครื่องจึงจะทำให้เกิดผลงานตามต้องการได้ และยังสอดคล้องกับ (วิชญาภา เมธีวรรณ, 2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 : กรณีศึกษา โรงเรียนศรีวังคีศวิทยา จ.นครสวรรค์” สรุปไว้ว่า หลักคุณธรรมทั้ง 4 ประการ ในหมวดพละ 4 คือ กำลังความ

ฉลาดรอบรู้ กำลังความขยัน กำลังความซื่อสัตย์สุจริต หรือการทำงานที่ไม่เป็นโทษ และกำลังการสงเคราะห์ เป็นหลักธรรมที่ “ผู้นำ” จะต้องมิใช่เป็นคุณสมบัติประจำตนเพราะจะทำให้การบริหารกิจการประสบผลสำเร็จ ด้วยคำสอนที่เข้าถึงหลักการครองตน ครองคน และครองงาน จะทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการ เป็นผู้นำหรือผู้บริหารงาน เพราะผู้นำที่ปฏิบัติตามคุณธรรมเหล่านี้แล้วจะมีความประพฤติและปฏิบัติตนควรแก่ การยกย่อง มีความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถจูงใจให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือรู้วิธี จัดการกับความลำเอียง ไม่ให้มีขึ้นกับตนในการบริหารงาน และมีความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ เพียงเท่านี้ ก็จะเป็นผู้นำที่ดีสามารถนำพาองค์กรให้เจริญรุ่งเรือง มีสันติสุข และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารการศึกษาที่มีการนำหลักผล 4 อันประกอบด้วย ปัญญาผล ะริยผล ะอนวัชชผล ะ และ สังคหผล ะ มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ดังนี้

ประเด็นที่ 2 แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผล 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. **ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักผล 4** ควรยึดหลัก “ปัญญาผล ะ” คือ กำลังของความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการเป็นหลักในการดำเนินงาน ตามกฎเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า กำลังทางด้านปัญญาของผู้นำ คือ มีความฉลาดรอบรู้ มองการณ์ไกล มีวิธีการ ไตร่ตรองใคร่ครวญอย่างพินิจพิเคราะห์ (โยนิโสมนสิการ) ความสามารถในการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงาน การ บริหารผู้ใต้บังคับบัญชา คนมีปัญหาจะต้องเป็นคนไม่ศึกษาปฏิบัติฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ จะทำให้มีกลยุทธ์ใน การทำงานที่ดี (พระพรชัย สุภรณ์โม (ประสิทธิ์ สุขสันต์), 2554 : 43-48)

2. **ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักผล 4** ควรอาศัย “ปัญญาผล ะ” นอกจากนั้น ยัง ต้องอาศัยแนวความคิดที่กล่าวไว้ว่า อนวัชชผล ะ กำลังการทำงานที่ไม่มีโทษหรือข้อเสียหาย มีความซื่อสัตย์สุจริต ในหน้าที่การงาน ไม่ปฏิบัติตนไปในทางเสื่อมเสีย การที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะมีอนวัชชผล ะสมบูรณ์ได้นั้นจะต้อง มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตามหลักเบญจศีล รักษาศีลทั้งกาย วาจา และใจ อย่าง เนิ่งนิตย ะคุณสมบัติที่สำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ การละเว้นอบายมุขทั้ง 6 คือ การดื่มสุรา การท่องเที่ยวในยาม วิกาล การดูการละเล่นที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี การคบคนชั่วคบบโจร การเล่นเกมพนัน และการเกียจคร้าน ในการ ประกอบอาชีพการงาน เพราะถ้าบุคคลใดเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยแล้วจะทำให้ชีวิตของบุคคลนั้นไปสู่หนทางแห่ง ความเสื่อม อาจทำให้ต้องทุจริตต่อหน้าที่การงานไปด้วย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ะมมจิตโต), 2549 : 74-79)

3. **ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4** ควรยึด “ปัญญาผล ะ” เป็นหลักในการบริหารงาน และอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารควรนำมาเป็นหลักยึดในการบริหารงานบุคคล คือ “สังคหผล ะ” สอดคล้องกับ งานวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนในเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร” พบว่า มีการนำหลักสังคหวัตรธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารงานบุคคล ของ

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร), 2552 : 74)

4. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 4 ควรอาศัย “ปัญญาผล” เป็นหลักในการบริหาร แต่อีก 2 ประการที่ขาดไม่ได้ในการบริหารงานทั่วไป คือ “วิริยผล” และ “สังคหผล” ซึ่งสอดคล้องกับ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนในเขตธนบุรีสังกัดกรุงเทพมหานคร” ในด้านปิยวาจา ผลการศึกษาพบว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านปิยวาจาหรือการพูดด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน คือ ผู้บริหารไม่กล่าววาจาจุกจุก ให้ถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน น่าฟัง มีวาทีศิลป์พูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูและนักเรียนเกิดพลังในการปฏิบัติงาน (พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร), 2552 : 74)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารวิชาการ ทำให้ทราบว่า การจัดให้มีการแนะแนว เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเรียน และสำเร็จการศึกษา ตามระยะเวลาของหลักสูตร มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรมีการวางแผนในเรื่องการสรรหาครูแนะแนว เพื่อที่จะดูแลและช่วยเหลือนักเรียนให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและการศึกษาต่อ ด้านการบริหารงบประมาณ ในข้อ มีการวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย ผู้บริหารจึงควรมีคำสั่งแต่งตั้งครูผู้ดูแลเรื่องกองทุนเพื่อการศึกษา เพราะนักเรียนในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนั้น เป็นนักเรียนที่ไม่ค่อยมีความพร้อมทั้งในด้านครอบครัว ทุนทรัพย์ หากมีการบริหารจัดการเรื่องกองทุนเพื่อการศึกษา อาจจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีอนาคตเรื่องการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคตได้ ด้านการบริหารบุคคล ในข้อ มีการวางแผนอัตรากำลังในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอกับภาระงาน มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย ผู้บริหารควรมีการวางแผนในเรื่องอัตรากำลังให้รัดกุมและเหมาะสมกับภาระงาน ทั้งในเรื่องการสอนที่เป็นหลักในสถานศึกษา และฝ่ายสนับสนุน เพื่อให้เกิดความสมดุลและเพียงพอในการดำเนินงานในสถานศึกษา ด้านการบริหารทั่วไป ในข้อ มีการศึกษา และจัดทำระเบียบมาตรฐาน หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติการขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ของส่วนราชการ มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย ผู้บริหารควรมีคำสั่งแต่งตั้งให้มีผู้ดูแลเรื่องการขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ของราชการในโรงเรียน เพราะจะได้กำกับ ติดตามได้ถูกต้อง เมื่อมีการชำระหรือใช้ไม่ถูกต้องจากที่กล่าวมานั้น ผู้บริหารควรนำข้อเสนอแนะไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.2 ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การบริหารการศึกษาที่บูรณาการกับหลักสูตร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษามากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษานำหลักธรรมพละ 4 ไปประยุกต์ใช้กับงานทักษะการดำรงชีวิตนักเรียนประจำ 8 ประการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ควรศึกษานำหลักธรรมพละ 4 ไปประยุกต์ใช้กับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร). (2552). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนในเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรชัย สุกธมฺโม (ประสิทธิ์ สุขสันต์). (2554). ผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการอคติ = **Buddhist Leaders and Bias Management**. *บทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ 8* เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก 12 - 14 พฤษภาคม 2554 ประเทศไทย. รวบรวมจัดพิมพ์โดย ผศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่, 43-48.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- วิद्याภา เมธีวรฉัตร. (2555). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 : กรณีศึกษาโรงเรียนศิรัวงศ์วิทยา จ.นครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วีรณัฐ โรจนประภา. (2559). การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 12 (3), 217-231.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). แนวทางการนิเทศการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.